

PLATO'S EU

Filozofsko učenje
za spletno okolje
v EU

**“Kdo me je prisilil k
podpisu družbene
pogodbe?”**

Co-funded by
the European Union

Različice	Datum	Komentarji
1		<i>Prvi osnutek delavnice, kot je bil pripravljen PRP2, je bil ponujen partnerstvu v revizijo.</i>
2		<i>Drugi osnutek</i>
3		<i>Tretji osnutek</i>
Naslov dokumenta:	<i>Kdo me je prisilil k podpisu družbene pogodbe?</i>	
Datum izdaje:	<i>1.3.2023</i>	
Avtor:	<i>Ulrich Wollner</i>	
E-mail naslov:	ulrich.wollner@umb.sk	
Sodelujoči pri dokumentu:	<i>PLATO'S EU partnerji</i>	
Ocenjevalec kakovosti	<i>/</i>	
Število strani:		
Status zaupnosti:	<i>Javno</i>	

KAZALO

DELAVNICA:	4
“Pravice in odgovornosti: družbena pogodba / Kdo me je prisilil k podpisu družbeno pogodbo?”	4
1. UVOD V TEMO	5
2. PREGLED LEKCIJE	5
3. LEKCIJA – AKTIVNOSTI DELAVNICE	7
3.1. Naravno stanje	7
3.2. Soglasje posameznikov	7
3.3. Družbena pogodba	8
3.4. Koncepti novega veka	8
3.5. Moderni pojmi	9
4. RAZPRAVA	9
5. DODATNI VIRI	10

DELAVNICA:

“Pravice in odgovornosti: družbena pogodba / Kdo me je prisilil k podpisu družbeno pogodbo?”

1. UVOD V TEMO

Delavnica se bo osredotočila na vprašanja politične filozofije. Natančneje bomo obravnavali vprašanja: "Kaj je družbena pogodba?" "Kakšna je osrednja ideja družbene pogodbe? družbene pogodbe?" "Kateri so predpogoji za nastanek družbene pogodbe?" "Kje iskati izvor te ideje?" "Kateri zgodovinski in družbeni dogodki so vplivali na nastanek te ideje?" "Kateri filozofi so najboljše razvili to idejo?" "Ali ima ta ideja mesto v sodobni politični filozofiji?"

V prvem koraku bomo izvedeli, kateri politični dogodki so prispevali k nastanku družbene pogodbe. V drugem koraku bomo spoznali najpomembnejše predstavnike teorije družbene pogodbe. Spregovorili bomo o temeljnih razlikah med relevantnimi koncepti. V tretjem koraku se bomo osredotočili na značilnosti najvplivnejših sodobnih teorij družbene pogodbe. Na koncu bo ta lekcija vključevala razpravo o tem, katera načela bi anketiranci šteli za nujna, da bi bili pripravljeni podpisati družbeno pogodbo? Predvideno trajanje delavnice je 90 minut.

2. PREGLED LEKCIJE

Učne dejavnosti v tej lekciji so namenjene obravnavi osnovnih političnih vprašanj. zlasti teorije družbene pogodbe. Že naslov napoveduje vprašanje "Pravice in odgovornosti -

družbena pogodba / Kdo me je prisilil, da sem podpisal družbeno pogodbo?" je namenjeno temu, da učence vodi k problematiziranju na videz očitnih stvari. Učna ura se bo začela z opisom osrednje ideje teorije družbene pogodbe – legitimna oblast je umetni proizvod prostovoljnega dogovora svobodnih subjektov. Nato se bomo posvetili opisu zgodovinskih in družbenih dogodkov, ki so vplivali na nastanek te ideje. Opredelili bomo najpomembnejše sodobne koncepte družbenih pogodb (T. Hobbes, B. B. Spinoza, J. Locke, J.-J. Rousseau, I. Kant). Osredotočili se bomo tudi na pojmovanja sodobnih političnih filozofov, ki so se oprli na moderne avtorje in ustvarili vplivne ideje družbene pogodbe (J. Rawls, R. Nozick). Vprašali se bomo, kako bi družba delovala brez sprejemanja pravil družbene pogodbe. Ker je delavnica sestavljena iz več dejavnosti, je za izvedbo delavnice potrebnih več gradiv in orodij. Če imate težave z zagotavljanjem vse potrebne opreme, lahko preprosto improvizirate (npr. namesto pametnega telefona uporabite prenosni računalnik itd.).

Potrebni pripomočki: več listov belega papirja (A3 ali A4), pisala, pametni telefoni, viri o izbranih temah (glej oddelek 3.2 spodaj), projektor in projekcijsko platno.

Cilji delavnice:

- Učenci bodo bolje razumeli koncept družbene pogodbe;
- Učenci bodo spoznali, kako razumeti osrednjo idejo socialnega družbene pogodbe;
- Učenci bodo spoznali, kdo in pod vplivom katerih zgodovinskih in družbenih dogodkov je koncept družbene pogodbe nastal;
- Učenci se bodo zavedali pomena in pomembnosti družbene pogodbe za današnji čas;
- učenci bodo pridobili pregled nad najpomembnejšimi koncepti družbene pogodbe v sodobnem in modernem obdobju;
- učenci se bodo zavedali odgovornosti, ki jih imamo kot državljani.

3. LEKCIJA – AKTIVNOSTI DELAVNICE

Učna ura je sestavljena iz petih učnih dejavnosti, ki so med seboj povezane. Vsaka od njih je opisana v posebnem podpoglavju.

3.1. Naravno stanje

Za začetek prosite skupine učencev, naj si zamislijo državo, ki je nastala pred idejo družbene pogodbe. Za navdih jim bomo predvajali odlomek iz filma Gospodar muh.

Učencem bomo postavili naslednja vprašanja za razpravo:

1. Čemu so namenjena pravila?
2. Kako so ljudje delovali v razmerah brez vzajemno sprejetih pravil?
3. Kaj legitimira institucijo, da pridobi moč nad subjekti?
4. Kakšne koristi pridobijo ljudje, če se zavežejo k spoštovanju pravil?

3.2. Soglasje posameznikov

Legitimna politična oblast je odvisna od svobodne privolitve tistih, ki so ji podvrženi.

Na začetku te dejavnosti učence razdelite v skupine. V skupinah bodo učenci razpravljali o tem, pod kakšnimi pogoji bi prostovoljno privolili v sklenitev družbene pogodbe. Kakšne koristi bi jim ta sklenitev zagotovila? Kaj bi jim bilo pripravljene odreči? Ali bi se strinjali s kakršno koli stopnjo omejitve uporabe digitalnih tehnologij? Ali bi se lahko o pogojih družbene pogodbe pogovarjali ne le osebno, temveč tudi v digitalnem prostoru? Če da, pod kakšnimi pogoji? Kaj bi se učenci v vsaki skupini dogovorili?

3.3. Družbena pogodba

Glavna ideja teorije družbene pogodbe je, da je legitimna oblast umetni proizvod prostovoljnega dogovora svobodnih ljudi. Največji razvoj ideje o družbeni pogodbi se je razvil v sodobni politično-filozofski misli (T. Hobbes, B. B. Spinoza, J. Locke, J.-J. Rousseau, I. Kant). V tem obdobju so si številni avtorji zastavili vprašanje: Kako je mogoč obstoj družbenega reda?

Učno dejavnost bomo začeli tako, da bomo učence razdelili v skupine po tri do pet. V nadaljevanju jih bomo nato bomo prosili, naj skušajo s svojimi besedami opisati družbeno pogodbo, tudi na podlagi pregleda razpoložljivih virov na internetu in v knjigah, ki so na voljo.

3.4. Koncepti novega veka

Najpomembnejši in najvplivnejši koncepcije družbene pogodbe so se pojavile v novem veku. Učitelj naredi kratek splošni uvod o razvoju družbenih pogodb. Pri tej dejavnosti naj učence razdeli v pet skupin. Učenci bodo izhajali iz analiz in razlag izbranih del novoveških kontraktualistov (T. Hobbes, B. B. Spinoza, J. Locke, J.-J. Rousseau, I. Kant), pri čemer se bo vsaka skupina osredotočila na ideje enega od teh avtorjev. Po predstavitvi rezultatov analiz bodo učenci raziskali podobnosti in razlike v posameznih konceptih. Učenci bodo ocenili slabosti in prednosti teh idej.

Ko bodo skupine predstavile rezultate svojega dela, bomo poskušali razpravljati o naslednjem vprašanjih z učenci:

1. Kateri od analiziranih konceptov družbene pogodbe se zdi najboljšežnejši?
2. Katero azumevanje je najmanj notranje konsistentno?

3.5. Moderni pojmi

Učitelj bo poudaril, da je ideja družbene pogodbe ponovno zaživela v 1970s. Oživitev ideje družbene pogodbe je povezana z delom Johna Rawlsa, na katerega se je kritično odzval Robert Nozick. Po mnenju obeh avtorjev, so se svobodni, enakopravni in razumni ljudje, ki so zasledovali le svoje interese, dogovorili o pravilih delovanja družbene države.

Učenci bodo prejeli odlomke iz del J. Rawsa in R. Nozicka.

Vprašanja:

1. Katere prednosti in katere slabosti imata ti dve teoriji?
2. Ali bi želeli živeti v družbi, v kateri bi tudi najbolj prikrajšani imajo zagotovljeno dostojno življenje?
3. Ali menite, da je zamisel o enotnem davku pravična?

4. RAZPRAVA

Naslednja vprašanja lahko uporabite za razširitev tem, obravnavanih na delavnici:

- Katere državljanske dolžnosti so po vašem mnenju bistvene v družbeni pogodbi?
- K čemu bi se bili pripravljene zavezati pri sklepanju družbene pogodbe?
- katerim svoboščinam bi se bili pripravljene odpovedati, da bi sklenili družbeno pogodbo?

5. DODATNI VIRI

- https://files.libertyfund.org/files/869/0161_Bk.pdf
- <https://plato.stanford.edu/entries/morality-definition/>
- <https://www.verywellmind.com/what-is-morality-5076160>
- <https://www.merriam-webster.com/dictionary/morality>
- <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/morality>
- https://philosophynow.org/issues/152/The_Enigma_of_Reason_by_Hugo_Mercier_and_Dan_Sperber
- https://www.motherjones.com/files/emotional_dog_and_rational_tail.pdf